

همراه با عوامل مستند «اهل سفر» که از شبکه مستند پخش می‌شود

سفری به نادیده‌ها

نداحسنی
گفت و گو

برای گفتن قصه‌های واقعی آن هم در قاب تصویر باید سراغ مستند رفت. مستند امانت‌دار خوبی برای دیدن و شنیدن تاریخ و فرهنگ است و راوی تاریخ بودن هم بر از لطف است. اگر بخشی از تاریخ ایران را درک طبیعت و جغرافیای زیبای آن بدانیم روایت گوشه به گوشه آن که بارها و بارها به دست مستندسازان عاشق و توانمند محقق شده لذت دیگری دارد. انعکاس مناطق بکر و دیدنی در حوزه گردشگری و سفر از آن مواردی است که طرفداران زیادی دارد و تا امروز هم کارهای بسیاری در باره‌اش ساخته شده است. شبکه مستند که ید طولایی در ساخت و سفارش این دست کارها دارد، از فروردین امسال مجموعه مستند «اهل سفر» را به کارگردانی یاسر طالبی و تهیه‌کنندگی میترا روحی منش روی آنتن برد. در هر کدام از این اپیزودها مهدی خلیلی به عنوان راوی و مسافر، زندگی روزمره مردم شهرها و روستاهای مختلف و فرهنگ‌ها و آداب و رسوم آنها را به تصویر می‌کشد. مجموعه مستند «اهل سفر» در این فصل با نام «مسافر آذران» با حضور در شهر تبریز و سایر شهرهای آذربایجان شرقی جاذبه‌های جغرافیایی و گردشگری این مکان‌ها را به تصویر کشیده این روزها به استان اردبیل رسیده است. خبرنگار صبا با عوامل این مستند گفت‌وگویی انجام داده که در ادامه می‌خوانید.

مستندهایی مطابق با استانداردهای جهانی

میترا روحی منش مجری طرح، تهیه‌کننده و طراح مستند «مسافر آذران» با اشاره به روند تولید این مستند عنوان کرد: طبق رویه‌ای که در استان‌های قبلی داشتیم، ضمن استفاده از پتانسیل‌های استان، سعی کردیم تا جاذبه‌های مناطق مورد نظر را به لحاظ گردشگری، محیط زیست، منابع طبیعی، آداب و رسوم، سنن، غذاها و موسیقی استان را به بهترین شکل به تصویر بکشیم. معمولاً مجموعه مستندات گروه، بعد از شبکه مستند، از شبکه‌هایی مانند شبکه‌های برون مرزی و برخی شبکه‌های داخلی مجدد بر روی آنتن می‌رود ولی در حال حاضر زمان دقیق پخش آن از دیگر شبکه‌های تلویزیونی، مشخص نشده است.

این مستند ساز در ادامه توضیح داد: ما قرار بود بعد از اردبیل به تبریز و آذربایجان شرقی سفر کنیم ولی به دلیل مشکلات جسمانی که برای راوی مجموعه، مهدی خلیلی، در اثر حادثه به وجود آمد، مجبور به بازگشت به سمت تهران شدیم. بعد از وقفه چندماهه که همکاران استراحت کرد و به شرایط جسمی مساعدی رسید، برای ضبط قسمت جدید عازم تبریز شدیم اما دوباره بر اثر سانحه‌ای آقای خلیلی از اسب افتادند و به شکل بدی صدمه دیدند و ما به اجبار تصویربرداری را برای بار دوم به تاخیر انداختیم، به همین جهت تولید این سری از برنامه، زمان بر شد و طول کشید. با توجه به این که تمامی مجموعه‌های ما در عرض چند ماه تصویر برداری و آماده پخش می‌شد اما این بار حدود ۳ تا ۴ ماه مرحله پیش تولید زمان برد و تولید هم ۳ ماه طول کشید و مشکلات به وجود آمده، موجب شد تا زمان بیشتری را صرف تولید کنیم. ضمن اینکه آماده‌سازی نهایی نیز از جمله تدوین و صداگذاری ۴ الی ۵ ماه وقت برد. تهیه‌کننده مستند «مسافر آذران» درباره نحوه تأمین هزینه این پروژه افزود: هزینه‌های این مجموعه بر عهده شبکه مستند می‌باشد ولی نکته اینجاست که وقتی بر آورد مالی مجموعه صورت می‌گیرد و ما تولید کار را آغاز می‌کنیم تقریباً چند ماه صرف پیش تولید می‌شود، گروه تحقیق، بررسی‌های لازم را انجام می‌دهد. سپس کار با توجه به بازه زمانی از پیش تولید تا پایان پروژه ادامه می‌یابد؛ در نتیجه این بازه زمانی با در نظر گرفتن تورمی که بر اقتصاد کشور حاکم است گروه را به لحاظ مالی با مشکل مواجه می‌کند و این بحث مسأله ساز است یعنی چون قراردادی که بسته می‌شود تا زمان ارائه کار نزدیک به یکسال طول می‌کشد گروه‌های برنامه ساز با مشکل مواجه می‌شوند. روحی منش در ادامه به مقایسه مستندسازی در ایران نسبت به دیگر کشورها پرداخته و عنوان کرد: من ۲۸ سال، در خارج از کشور زندگی کرده‌ام ولی بیشتر در ایران حضور داشته‌ام؛ به عقیده من ایران جزو کشورهایی است که جاذبه‌های بسیار زیادی دارد که این جاذبه‌ها نه تنها برای مردمان سایر کشورها، بلکه برای مردمی که در ایران زندگی می‌کنند نیز ناشناخته است. چارچوب مستندسازی در ایران تقریباً مشابه با مستندسازی در سایر کشورها است اما متأسفانه دست‌ماد ساخت مجموعه مستندها بسته تر است؛ به دلیل اینکه ما به راحتی نمی‌توانیم در برخی از حوزه‌ها مانند موسیقی و رقص‌های محلی، به راحتی و بدون دغدغه به تصویر بکشیم. به عقیده من، اگر سانسورهای این بخش کم شود، نمود جاذبه‌ها برای ساخت مجموعه‌ها شفاف‌تر و پسندیده‌تر خواهد شد. وی ادامه داد: چارچوب ما در ساخت مستند مطابق با استانداردهای جهانی است. تمام سعی ما بر این است که کشور ایران را به درستی به تصویر بکشیم. تمدن ما

و بسیار مورد استقبال مخاطبان دوستدار برنامه‌های مربوط به سفر قرار گرفت به هر حال هر مخاطبی خود را جای راوی قصه قرار می‌داد که شخصیتی تعریف شده است با عقبه‌ای که در هر برنامه‌ای معرفی می‌شود و بالطبع مخاطب، پیگیر و همراه آن راوی یا مسافر می‌شود. در سال ۱۳۹۰ ما به این ایده رسیدیم که در دل مجموعه برنامه‌هایی که در تلویزیون پخش می‌شود این مجموعه را کار کنیم و در جستجوی یک راوی بودیم که بتواند مخاطب را با خود همراه کند و نمی‌خواستیم از بازیگری که فیلم بازی کند و یا شخصیتی که داستانی باشد یا شخصیتی که به آن نسبت داده باشد، تعریف شود.

وی به انتخاب مهدی خلیلی به عنوان راوی مجموعه اشاره کرد و افزود: خود من تمایل داشتم از شخصیت حقیقی در کار استفاده کنم از این جهت به آقای خلیلی رسیدیم که الان همه مخاطبان او را می‌شناسند. با توجه به ویژگی‌های فردی او از جمله داشتن دغدغه‌های زیست محیطی و اینکه همیشه در این حوزه پیگیر بودند، ایران دوستی شدید و میهن پرست بودن، دوست داشتن مردمان سرزمین خود و اینکه در کل اهل سفر هستند. همه این قابلیت‌ها در کنار اینکه وی فردی با حوصله، اهل پژوهش، علاقمند به مطالعه و همراهی با تیم پژوهش و پیگیری نتایج مطالعات، همگی در انتخاب و ماندگاری راوی این مجموعه نقش داشتند.

این مستندساز در توضیح مقایسه مجموعه «اهل سفر» با مستندهای مشابهی که همزمان از تلویزیون پخش می‌شوند، گفت: با توجه به بودجه‌های محدودی که از سمت تلویزیون به برنامه ما تعلق گرفته است و تفاوتی که مسافر آذران با مستندهای مشابه مانند ایرانگرد، در تخصیص بودجه دارد، تفاوت‌های فاحشی در کل کار، عملکرد تیم و دربرآیند کلی کار به وجود آید. بیشتر دغدغه ما از ابتدا این بوده که اختصاص این بودجه‌ها برای مستندهایی از این دست، متعادل باشد. البته صرفاً مقایسه با برنامه خاصی مد نظر نیست و لازم است برای مستندهایی که مخاطب قابل توجهی دارند، بودجه‌ای حرفه‌ای تعیین شود، تا گروه‌های مستند ساز خارج از دغدغه‌های مالی بتوانند وقت و انرژی کافی برای انجام کار صرف کنند.

وی در ادامه قیاس مجموعه مستند اهل سفر را با برخی مستندهای دیگر منطقی ندانسته و خاطر نشان کرد: با توجه به مقایسه‌ای که

و آیین‌های متفاوتی که در هر استان داریم، جاذبه خاص خود را دارد و هدف ما این بود که از ابتدا بتوانیم این پتانسیل‌های موجود را به ایرانیان و کل مردم دنیا نشان دهیم، تا مردمان دیگر ملت‌ها نیز به پتانسیل‌های موجود در ایران چه به لحاظ جغرافیا، چه به لحاظ آب و هوا، منابع طبیعی و آداب و رسوم متفاوت مناطق مختلف ایران، پی ببرند. با توجه به اینکه برخی سانسورها در سایر کشور وجود ندارد، در نتیجه مستند سازان راحت‌تر کار می‌کنند. در واقع وجود سانسورها در ایران دست برنامه سازان را بسته است و ما همواره دلوپس‌ان هستیم که پلان‌های ضبط شده، ممیزی نخورد یا در پخش مشکلی پیش نیاید. روحی منش همچنین ابراز داشت: امیدوارم مدیران ما دید بازتری به مجموعه مستندها نگاه کنند، و دست تولیدکننده‌ها و برنامه‌سازها را بازتر بگذارند و از سانسورهای نابه‌جا جلوگیری کنند که انشالله برنامه‌های بهتری در حوزه سیما ساخته شود من به نوبه خود آرزوی کنم مستند سازانی که دغدغه ایران را دارند بتوانند مستندهای در خوری بسازند تا بتوانند مردم را پای تلویزیون بنشانند و در حین ایجاد سرگرمی، اطلاعات مفیدی به مخاطب بدهند. وی در خصوص ادامه دار بودن این مجموعه در سایر شهرها و مناطق کشور گفت: هدف ما سفر به تک تک استان‌های کشور است تا بتوانیم جاذبه‌های هر استان را به تصویر بکشیم. به قاطع اگر موقعیت استان مورد نظر توسط شبکه مستند مشخص گردد، استقبال خواهیم کرد و تا جاذبه‌های تمام استان‌ها به تصویر کشیده نشوند، دست بردار نخواهیم بود و امیدواریم این اتفاق رخ دهد. این مستند ساز، به ثابت بودن برخی از عوامل در قسمت‌های آتی این مجموعه پرداخته و عنوان کرد: با عنایت به اینکه بیننده‌ها با عوامل مجموعه به ویژه راوی این مستندها همذات‌پنداری کرده و برایشان باور پذیرتر است لذا مادام که آقای خلیلی توان حضور در مجموعه را داشته باشد از حضور او بهره خواهیم برد و امیدواریم مسافران قطار برنامه‌های ما روز به روز بیشتر شوند.

مقایسه‌ای در میان نیست

یاسر طالبی نویسنده و کارگردان که مستند «تاج زاگرس» را در کارنامه‌اش دارد با اشاره به ایده اولیه ساخت «اهل سفر» گفت: مجموعه‌هایی از نوع سفر پیشتر در شبکه‌های برون مرزی دیده می‌شد